

VALLAVOLIKOGU
VEERGHELIKAR ÕEPA
Vallavolikogu esimees

Kallis pruut Harku

Tallinna Tehnikaülikoolis toimus 31. märtsil Eestimaa linnade ja valdade üldkogud.

Harku valda esindasid sellel volikogu aseesimees Sulev Roos, vallavanem Kaupo Rätsepp ja siinkirjutaja. Kokku olid üldkogul esindatud pisut enam kui pooled Eesti omavalitsused, kokku 250 delegaati.

Kohapeal tõdesime ühiselt, et see omavalitsusliitude kokku kutsutud kogu oli vajalik ning kajastatavad teemad aktuaalsed kõigi osalejate jaoks.

Üldkogul lipukirjaks oli: "Eesti on nii tugev, kui tugevad on tema omavalitsused. Meie eesmärgiks on tugevad linnad ja vallad, ning kaasaja nõuetele vastav omavalitsussüsteem."

Kõigi teemade ühise joonega tuli välja probleem, et Eesti omavalitsused, kes on loodud selleks, et korraldada suhteid riigi ja tavakodaniku vahel, ei suuda neile pandud ülesandeid täita. Kui omavalitsus aga tal- le riigi poolt pandud kohustusi seepärast täita ei suuda, et riigi poolt vähendatakse nende ülesannete täitmiseks ette nähtud vahendeid ja otsustus- õigust, ei ole asi õige.

Meie omavalitsustel – isegi ka Harku-taolisel suurel vallal – on suhteliselt väike võimalus ise otsustada. Riik on võtnud suure osa otsustamisõigusest endale. Üldkogul esinenud Tallinna linnapea Edgar Savi- saar tõi näite, et kui Belgia on suutnud riigina tegutseda 1,5 aastat ilma valitsuseta, siis ilma kohalike omavalitsusteta oleks see riik sattunud raskus- tesse.

Tõsi see on, kuid siin on üks aga – Belgia riik on and- nud omavalitsustele otsustus- õiguse 75% ulatuses oma piir- konda puutuvates majandus- poliitiliste otsuste langetami- sel. Antud hetkel on Eesti läi- nud vastupidist teed – kohali- kule omavalitsusele on jäänud vaid 25% ulatuses majandus- likku sõltumatust. Seega on kaks kardinaalselt erinevat arengusuunda: kas otsustab kõige üle riik või detsentra- liseerime juhtimise ja anname otsustusõiguse omavalitsus- tele.

Hetkel on olukord selline, et omavalitsuste tulubaas ei vasta talle pandud ülesannete mahule, varasematele kohus- tustele lisandub aina uusi, ra- hastamine keskvalduse poolt jääb seejuures napimaks.

Üldkogul tuli arutlusele ka üks Harku valda teravalt puu- dutav probleem, milleks on veemajandusprojektide rahas- tamine. Valdadel ja linnadel on kohustus tagada oma ela- nikele puhas joogivesi ja kana- liseerida reovesi. Selleks on Euroopa Liit loonud rahastus- võimalused läbi erinevate fon- dide.

Eesti riik on andnud EL-ile lubaduse arendada kogu Eesti territooriumil välja Euroopa Liidu reglementidele vastava veevarustuse ning reoveeko- gumise. Samas on riik selle di-

rektiivi täitmise ning projek- tidele omafinantseeringu leid- mise delegeerinud omavalit- sustele. Hoolimata sellest, et Euroopa Liit maksab suure osa rahast ise, on omafinant- seering enamikule omavalit- susest väga suur väljakutse.

Ja mida suuremad on oma- valitsused, seda suuremad on tihti peale ka väljakutsed. Meie vallas käsil olev ühisvee- värgi ja kanalisatsiooni pro- jekt, mis hõlmab Suurupi, Vääna-Jõesuu, Vääna ja Türi- salu tiheasustatud piirkondi, on oma maksumuselt kolmas vee-ehitusprojekt Eestis, jää- des alla vaid Narva linna ja Kohtla-Järve piirkonna ana- loogsetele ettevõtmisele. Ehi- tades trassid, makstes samas omafinantseeringu osa, tuleb paljudel omavalitsustel loobu- da teistest vajalikest investee- ringutest.

Loobuda tuleb ehk laste- aedade, koolide, spordirajatiste või teede ehitamiseks. Eriti keeruliseks teeb olukorra veel see, et riik on keelustanud omavalitsustel – isegi nii jätku- ja finantssuutlikel nagu Harku vald – laenu võtmise üle 60% eelarve tuludest. Kui- gi Harku valla finantssuutli- kuses ei tohiks kahelda keegi – tulumaksu laekumiselt ühe elaniku kohta oleme ju teine omavalitsus Viimsi järel.

Milliseid arenguteid pakub omavalitsustele riik? Aina enam räägitakse haldusreformi ja omavalitsuste ühinemi- sest. Nagu oleks see nõia viits, mis lahendaks haldusproble- mid üle riigi. Ka Harku val- lal on praeguse seisuga teh- tud kaks ühinemisetepanekut, ühelt poolt kutsus Keila vald ühinema meid ja Keila linna, teiselt poolt kutsus Saue vald ühinema meid ja Saue linna – Harku vald on järelikult kallis pruut. Kaalumist väärt ettepa- nekut mõlemad.

Siiski arvan – volikogu ühi- nemisetepanekuid veel amet- likult arutanud ei ole, seepä- rast saan väljendada vaid mit- teametlikult arutatut –, et kõi- gepealt peavad nii vallavalitsus kui volikogu täpselt selgeks tegema, millist kasu tooks meile ühinemine ja mida me kaotada võiksim. Alles siis panema küsimuse rahvahää- letusele.

Seni aga, kuni nendele kü- simustele vastust pole, peame jätkama koostööd oma naab- ritega ja teiste omavalitsus- tega, nii nagu seda oleme tei- nud varem. Ka meie ühisvee- värgi, nn Türisalu projekt val- mib koostöös Keila vallaga. Koos saavutame paljugi – see on meie valla tee.

(Üldkogul võeti vastu ka ühine deklaratsioon, vaata portaal.ell.ee/16342).

Harku valla
veemajandusprojektist

**Ühinemisel Euroopa Lii-
duga 2004. aastal võttis
Eesti Vabariik endale
ühinemislepingus ko-
hustuse tagada vajalike
reovee kogumis- ja pu-
hastamise süsteemide
ning joogivee puhtuse
tagamiseks vajalike süs-
teemide väljaehitamine.**

KATRIN ROMANENKOV
vallaleht@harku.ee

Eestis kehtiva seadusandluse kohaselt on see riigi võetud kohustus delegeeritud kohali- kule omavalitsusele.

Harku vald tegi ühisvee- värgi ja kanalisatsioonisüsteemi loomisega valla suvilaühis- tute piirkondadesse algust ju- ba aastal 2004, kui kuue Vääna jõe äärse omavalitsuse esinda- jad otsustasid esitada läbi Keskkonnaministeeriumi ühi- se projekti ja rahataotluse Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfon- dide.

Valmisid mitmed ekspertiisid ja eelprojektid, aga lõpuks jäi ühine projekt siiski katki, sest Keskkonnaministeerium ei hinnanud Vääna jõe valgala veemajandusprojekti jätku- suutlikuks.

Uus rahastustaotlus

Uus võimalus avanes Harku valla jaoks siis, kui Euroopa Liit andis Eesti riigile esma- kordselt õiguse Ühtekuuluvus- fondist rahastatavate veema- jandusprojektide rahastusot- suste tegemiseks Eestis koha- peal. Veemajanduse taristu arendamise projektide rahas- tamiseks aastatel 2007-2013 oli kavandatud Eesti riigile 409 miljonit eurot ning rahas- tusotsuste tegemise õigus anti Keskkonnaministeeriumi hal- dusalas olevale sihtasutusele Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK).

Keskkonnaministeeriumi määrus, mille alusel sai hakata rahastustaotlusi esitama, val- mis 2008. aasta alguses. Harku vald otsustas teha uue katse veemajandusprojekti edasi liikumiseks, sedakorda ainult oma valla piires. Peale vajalike uuringute ja kalkulatsioonide läbiviimist esitas valla vee- ettevõtja OÜ Strantum 2008. aasta sügisel KIK-ile taotluse "Harku valla Ühtekuuluvus- fondi veemajandusprojekti" ra- hastamiseks summas 34,7 mil- jonit eurot.

Positiivse eelotsuse andis KIK Harku valla ühisveevärgi- projektile 2009. aasta veebrua- ris, peale mida saadeti projekt Brüsselisse kooskõlastami- seks. Kooskõlastuskomisjoni palvel viidi seejärel läbi veel mitmed täiendavad uuringud ja ekspertiisid. Kuna esialgselt rahastustaotlusest oli juba mõnda aega möödas ja majan- dusolud olid muutunud – oli alanud majanduslangus ja hin- nad ehitusturul olid oluliselt kukkunud – siis hinnati KIK-i soovitusel projekti maht üm- ber 24,5 miljonile eurole ning OÜ Strantum esitas vähen-

datud investeeringusummaga taotluse uuesti.

Harku valla veemajanduse projekt on investeeringu suu- ruselt ja mahult Eestis üks suuremaid – sellest mahuka- mad on vaid Narva linna vee- varustuse ja kanalisatsioonide projekt ning Kohtla-Järve piir- konna ühisveevarustuse re- konstrueerimise projekt.

Kuna tegemist oli niivõrd suure projektiga, siis võttis kooskõlastamine, täiendavad uuringud ja KIK-i ning valla läbirääkimised omajagu aega. Lõpliku positiivse rahastusot- suse sai vald KIK-ilt 2010. aas- ta jaanipäevaks. Otsuse koha- selt eraldati Harku vallale Ühtekuuluvusfondist veema- janduse projekti elluviimiseks 20,5 miljonit eurot, valla oma- osalus oli 16% ehk ligi 4 mil- jonit eurot. Projekti lõpptäht- ajaks määrati 2014. aasta lõpp.

Mõned lisatingimused

Kuigi tegemist oli kaua- oodatud rõõmusõnumiga, olid rahastusotsuses projektile seadud lisatingimused, mis tuli enne projekti elluviimisega alustamist täita. Esimese tin- gimusena pidi OÜ Strantum tõendama KIK-ile puurkaevu- de olemist. Teiseks tingi- museks seati 2/3 piirkonna ela- nike ühisveevärgi ja -kana- lisatsiooniga liitumise kirjalik nõusolek.

AS Strantum juhatuse liige Toivo Promm: "Sellega algas meie jaoks pikk läbirääkimiste protsess. Kuna enamike suvi- laühistute veega varustami- seks oli omal ajal rajatud puurkaevud, siis kõigepealt üritasime saavutada kokkulep- ped suvilaühistute puurkaevu- de osas. Nii oleksime saa- nud üle võtta juba olemasole- vad kaevud ja projektiga kiir- resti edasi liikuda. Samuti pi- dime ühendust võtma ligikau- du 3500 piirkonna elumaja või suvilaomanikuga ja küsima neilt nõusolekut trassidega liitumiseks. Elanike soovivaal- dused tuli esitada KIK-ile."

Promm nendib: "Pool aas- tat läbirääkimisi ühistutega kahjuks tulemusi ei andnud – inimesed ei soovinud oma kaevu- dest loobuda." Seejärel ha- kati otsima maid, kuhu saaks ise kaevud rajada. See tähen- das sobivate kinnistute otsi- mist ning riigilt maade munit- sipaalomandisse taotlemist. See oli taas kuudepikkune protsess.

Kuna elanikelt saadi vaja- lik hulk liitumisavaldusi, siis kuulutati vahepeal välja vee- ja kanalisatsioonitrasside ning reoveepuhastite projekteeri- mishanked. 2011. aasta alguses sõlmiti hanke võitnud projek- teerimisfirmadega lepingud ning kevadeks olid täidetud ka kõik KIK-i poolt esitatud lisa- tingimused.

Keerukas teostus

Lepingu kohaselt pidi projek- teerija oma töödega valmis olema 2011. aasta sügiseks. "Kohe peale projekteid valmi-

mist tahtsime järjest välja kuulutada ehitushanked," rää- gib Promm. "Algsel hankeplaa- ni kohaselt oli ehitustöödega plaanitud alustada 2011. aasta lõpus."

Projekteerija oli aga ala- hinnanud tööde mahtu ning ei jõudnud projektidega täht- aegselt valmis. Kuna tegemist oli tavapärasest trasside projek- teerimisest mõnevõrra eri- neva olukorraga, siis pakkus riigihanke võitnud projektee- rija teostamise ajaks välja ebarealistlikud tähtajad ja hilines projekteerimistööde üleandmisega ca 6 kuud.

Harku valla veemajandus- projekti teostamise teeb keeru- rakaks asjaolu, et Vitis, Vääna- Jõesuus ja Suurupis ei ole va- rasemast olemas veepuhas- tusjaamu ega reoveepuhasteid, kõik tuleb alles rajada. Uute trasside planeerimise teeb raskemaks aga see, et enamiku omal ajal rajatud suvilakrun- tide ja puurkaevude vaheliste torustike asukoht on teadmata. Neid aga ei tohi lõhkuda, enne kui uus veevarustus on lõpli- kult olemas, sest inimesed ka- sutavad neid. Seega pidi projek- teerija kõigepealt välja sel- gitama olemasoleva torustiku asukoha ja alles seejärel sai uue trassi projekteerimise juurde asuda.

Väga ajamahukaks on osu- tunud planeeritavate trasside kooskõlastamine kinnistuoma- nikega, kelle kinnistult need läbi lähevad. Trassid rajatakse reeglina tee alla ja kui tavaliselt kuulub asulasisene tee omavalitsusele ja tuleks liht- salt omaniku ehk siis vallaga kasutamiskord kokku leppida, siis suvilaühistutes kuulub tee üldjuhul eraomandisse, mis tähendab, et igalt maaomani- kult, kelle maad toru läbib, tuleb saada nõusolek.

Sellise töömahuga ei olnud projekteerija hankel osaledes arvestanud ning ta ei jõudnud töödega tähtaegselt valmis.

Tänane seis

Harku valla ühtekuuluvus- fondi veemajanduse projekti positiivse rahastusotsuse saa- misest möödunud ligi 2 aas- tat.

Praeguseks hetkeks on sisuliselt lõpetatud projektee- rimistööd ning lähiajal kuu-

lutatakse välja ehitushanked, kuid muret tekitab võimalik projekti kallinemine.

Kui 2010. aastal tehti ra- hastusotsus tingimustes, kus majanduslanguse tõttu olid ehitushinnad oluliselt kukku- nud, siis tänaseks on hinnad taas tõusnud kriisieelsele tase- mele. See tähendab seda, et planeeritud 24,5 miljoni euroga ei ole tänaste ehitushindade juures tõenäoliselt võimalik ehitada välja projekti plaani- tud mahtu.

Samuti on projekteerimise käigus täpsustunud rajatavate trasside pikkus. Kui taotluse esitamisel nähti eelprojekti- s ette 77 km kanalisatsioonito- rustiku ehitamist, siis projek- teerimise käigus selgus, et reaalselt tuleb ehitada ligikau- du 10% rohkem.

Tekkinud probleemi aruta- miseks ja võimalike lahendus- te selgitamiseks on aru peetud nii vallas, KIK-is, ministeeri- umis kui üheskoos. "Projekti mahtu vähendada ei ole võima- lik – siis jääks Eesti riigil täit- mata reoveekogumisala direk- tiiv ehk et ühisveevärgi ja ka- nalisatsiooniga ei saaks kaetud piisav hulk kinnistuid. Sellisel juhul ei oleks projekt enam abikõlblik ja rahastusotsus võidaks tühistada," nendib OÜ Strantum nõukogu esimees Helikar Õepa.

"Seega on meie kindel ees- märk jätkata planeeritud ma- hus ning taotleda Keskkonnain- vesteeringute Keskuselt raha juurde."

KIK-ilt on võimalik raha juurde taotleda kuni 30% projekti kogumaksumusest, sa- mas tähendab see automaatselt ka omaosaluse suurenemist. "Omaosaluse katmiseks kavat- seme abi paluda riigilt, vastav kiri on juba koostatud ning läheb teele kohe, kui lõplikud ehitusmaksumused on selgu- nud," räägib Õepa.

"Leiame, et riik peaks siin- kohal omavalitsusele appi tu- lema – tegemist on riikliku tähtsusega projektiga ja nii- võrd suure investeeringuga, et ka omaosaluse katmine val- la eelarvest on meie jaoks koormav." Ta lisab, et ka Kes- konnainvesteeringute Keskus on seda meelt, et projektiga tuleb jätkata samas mahus ja toetab valla pingutusi.